

Ses Bilgisi — Deneme

KPSS AI Coach · 03.08.2026 · 9 soru

Yazım kurallarında küçük görünen ayrıntılar, anlamı belirgin biçimde etkileyebilir. Örneğin bir sözcüğe gelen ekini ayrı mı birleşik mi yazıldığı, cümlelerin yapısını doğrudan değiştirir. Bunun için öğrencinin, görünüşte benzer olan biçimler arasındaki farkı ayırt etmesi gerekir.

1. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Bu ayrımın en bilinen örneklerinden biri, bağlaç olan "ki" ile ek olan "-ki" nin yazımıdır.
- B) Ünsüz yumuşaması, özellikle p, ç, t ve k ile biten sözcüklerde görülür.
- C) Büyük ünlü uyumu, Türkçe sözcüklerin ses düzenini tek başına açıklayabilir.
- D) Özel adlara getirilen her ek kesme işaretiyle ayrılmalıdır.
- E) Soru eki "mi" her zaman kendinden önceki sözcüğe bitişik yazılır.

Bir düşüncüyü güçlü yapan, yalnızca sözcüklerin çokluğu değildir; sözcüklerin birbirini tamamlamasıdır. Aynı kavramı kuran iki anlatım, farklı yollarla da olsa benzer bir sonuca ulaşabilir. Bu yüzden, bir yargının değerini anlamak için onun hangi sınırlar içinde söylendiğine bakmak gerekir.

2. Bu cümleden aşağıdakilerin hangisi çıkarılabilir?

- A) Bir düşüncüyü etkili kılan, sözcüklerin birlikte kurduğu anlam bütünlüğüdür.
- B) Sözcük sayısı arttıkça anlatım zorunlu olarak güçlenir.
- C) Aynı kavramı kuran anlatımlar her zaman birbirinin aynısıdır.
- D) Bir yargının değeri, yalnızca sözcüklerin sayısına bağlıdır.
- E) Sınırlar dikkate alınmadan kurulan yargılar daha sağlıklı olur.

Türkçe yazımda bağlaçların ve eklerin işlevi çoğu zaman ilk bakışta karıştırılır. Özellikle "de/da" ile "ki"nin ayrı ya da bitişik yazılışı, yalnızca görünüşe değil, görevine bakılarak anlaşılır. Buna karşılık soru eki olan "mi/mı/mu/mü", kendinden önceki sözcüğe bitişik yazılmaz; ondan sonra gelen eklerle ise birlikte yer alır. Bu ayrımlar, yazının ses düzeni kadar anlam düzenini de korur.

3. Bu parçada aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Bağlaçların ve eklerin yazılışında görevlerinin belirleyici olduğuna
- B) Bağlaç olan "de/da" ile ek olan "-de/-da"nın ayrı ölçütlere göre kullanıldığına
- C) Bağlaç olan "ki" ile ek olan "-ki"nin yazılışta farklı davrandığına
- D) Soru ekinin kendinden önceki sözcükten ayrı yazıldığına
- E) Ünsüz yumuşamasının bu ayrımları ortaya koyduğu

Dil bilgisinde kimi başlıklar tek başına değil, birbiriyle ilişkili biçimde öğretilir. Bu yüzden öğrenci, bir yandan anlam ilişkisi kuran unsurları tanırken bir yandan da yazım biçimlerine dikkat eder. Özellikle konuşmada sık geçen bazı küçük sözcüklerin ayrı mı bitişik mi yazıldığı karıştırılabilir. --- Bu ayırımın kavranması, yazımda yapılan birçok hatayı en baştan azaltır.

4. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Bağlaç olan "de/da" ile bulunma durumu eki olan "-de/-da" nın ayrımı da bu noktada önem kazanır.
- B) Ünsüz yumuşaması, sözcüklerin eklerle birleşirken biçim değiştirmesine yol açar.
- C) Büyük ünlü uyumu, Türkçe sözcüklerin ses düzenini belirleyen temel ölçütlerden biridir.
- D) Soru eki "mi/mı/mu/mü" de kendinden önceki sözcükten her zaman bitişik yazılır.
- E) Bağlaç olan "ki"nin kullanımı, metin içindeki anlam ilişkilerini güçlendirir.

Ses düzeni, yazım kadar dikkat gerektirir. Bir sözcük ek aldığı kök ile ek arasındaki sınır her zaman aynı kalmaz; kimi zaman sözcüğün son ünsüzü yumuşar, kimi zaman da ünlü uyumu yeni biçimi belirler. Ayrıca özel adlara getirilen eklerin yazımı da ayrı bir dikkat alanıdır. Bu yüzden tek bir konu başlığı gibi görünse de ses bilgisi, farklı kuralları birlikte düşünmeyi zorunlu kılar.

5. Bu parçaya göre ses bilgisiyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Kimi sözcükler ek aldığı biçim değiştirebilir.
- B) Ünlü uyumu, sözcüğün yeni biçimini etkileyebilir.
- C) Özel adlara gelen eklerin yazımı ayrıca gözetilmelidir.
- D) Ses bilgisi, birden çok kuralın birlikte düşünülmesini gerektirir.
- E) Ses bilgisi kuralları yalnızca yazım yanlışlarını doğrudan açıklamak için vardır.

Bir sözcükteki ünlü dizilişi, kulağa yalnızca ahenk vermez; sözcüğün Türkçe kökenli olup olmadığını düşündürür. Bu nedenle dildeki birçok ses olayı, biçim ile köken arasındaki ilişkiyi de görünür kılar. Öğrenci, bir örneğin doğru yazılıp yazılmadığını değerlendirirken tek bir kurala değil, bazen birkaç ses özelliğine birlikte bakmak zorunda kalır.

6. Bu parçada aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Ünlü dizilişinin sözcük yapısı hakkında ipucu verebildiğine
- B) Ses olaylarının biçim ile köken ilişkisini gösterebildiğine
- C) Bir örneğin değerlendirilmesinde birden fazla kurala bakılabildiğine
- D) Türkçe kökenli olmayan sözcüklerin de Türkçede bulunabildiğine
- E) Ses bilgisinin yalnızca sözlük anlamını açıklamak için kullanıldığına

Yerel gazeteler, bir kentin hafızasını yalnızca olayları sıralayarak değil, küçük ayrıntıları kaydederek de oluşturur. Bir semtte açılan yeni bir atölye, bir okulun onarımı ya da bir parkın kapanması; ilk bakışta sıradan görünse de yerel yaşamın ritmini gösterir. Bu nedenle gazetecilikte ayrıntı, haberin süsü değil, onun dayanağıdır.

7. Bu parçadan aşağıdakilerin hangisine ulaşılamaz?

- A) Yerel gazete, kentin hafızasını oluşturmada rol oynar.
- B) Ayrıntı, yerel habercilikte önemli bir dayanak oluşturur.
- C) Sıradan görünen olaylar, yerel yaşamın ritmini yansıtabilir.
- D) Gazetecilikte yalnızca büyük olaylar haber değerine sahiptir.
- E) Küçük ayrıntılar, bir haberin anlamını güçlendirebilir.

Kütüphanede çalışanlar, yeni gelen bağışları önce ayırır, sonra katalog numarasına göre yerleştirir. Nadir bulunan kitaplar, güvenlik kontrolünden geçmeden raflara çıkarılmaz. Bu nedenle işlem sırası bozulduğunda, bütün düzen aksar. ----

8. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A)** Bir kitabın değerini korumak için yalnızca onu saklamak yeterlidir.
- B)** Kataloglama, kitapların yerini değil, rastlantısal dolaşımını belirlemelidir.
- C)** Düzenli bir kütüphane, her kitabın doğru zamanda doğru yere ulaşmasına bağlıdır.
- D)** Bağışlanan kitapların hepsi doğrudan okuma salonuna taşınır.
- E)** Güvenlik kontrolü, kitapların okunma hızını artırmak için yapılır.

I. Ankara'ya ilk kez 2019'da geldim. II. Bu yılki seminerde konuşmacı çok hazırlıklıydı. III. Kitabın kapağı yıpranınca yenisini aldık. IV. Soru mu zor, yoksa süre mi kısaydı? V. Gözlüklerini masaya koyup dışarı çıktı.

9. Numaralanmış cümlelerin hangisinde ünsüz yumuşamasına uğramış bir sözcük vardır?

- A)** I.
- B)** II.
- C)** III.
- D)** IV.
- E)** V.

Cevap Anahtarı

1. A

2. A

3. E

4. A

5. E

6. E

7. D

8. C

9. C

Çözümler

1. Parçada ayrı mı birleşik mi yazılma ayrımının anlamı etkilediği söyleniyor; bu akışı en iyi, bağlaç olan "ki" ile ek olan "-ki" ayrımını örnekleyen A tamamlar. En güçlü çeldirici D yanlıştır; çünkü özel adlara gelen çekim ekleri kesme işaretiyle ayrılır, fakat yapım eki alan özel adlarda sonraki ekler kesme ile ayrılmaz. D, gerçek bir yazım kuralını içerdiği için dikkat dağıtıcıdır.
2. Cümle, gücün çoklukta değil, sözcüklerin birbirini tamamlamasında olduğunu söyler; A bu anlamı doğru yansıtır. En güçlü çeldirici B'dir; ancak cümle açıkça "yalnızca sözcüklerin çokluğu değildir" diyerek bunu reddeder.
3. Parçada bağlaçların ve soru ekinin yazılışı anlatılmakta, görev-yazım ilişkisine değinilmekte ve "mi/mı/mu/mü"nın ayrı yazıldığı belirtilmektedir. Ancak ünsüz yumuşamasından söz edilmemiştir. En güçlü çeldirici B'dir; çünkü parçada "de/da" ayrımı açıkça vardır, fakat bu ayrımın ses olayı değil yazım ve görev farkına dayandığı unutulmamalıdır.
4. Parçada sözcüklerin ayrı mı bitişik mi yazıldığı anlatılıyor ve ardından bunun yazım hatalarını azalttığı belirtiliyor. Bu akışı en iyi sürdüren seçenek, bağlaç olan "de/da" ile ek olan "-de/-da" ayrımını vurgulayan A'dır. En güçlü çeldirici D yanlıştır; çünkü soru eki ayrı yazılır, bitişik yazılmaz. D seçeneği gerçek bir yazım unsurunu içerir, ancak kuralı ters çevirdiği için bu bağlamda savunulamaz.
5. Parçada ses bilgisinin ek alırken ortaya çıkan biçim değişiklikleri, ünlü uyumu ve özel adlara gelen ekler açısından dikkat gerektirdiği söyleniyor; ayrıca bu alanın birden çok kuralı birlikte düşündürdüğü belirtiliyor. Buna karşılık E, ses bilgisi kurallarının yalnızca yazım yanlışlarını açıklamak için var olduğunu ileri sürer; bu, parçada yoktur ve aşırı bir genellemedir. En güçlü çeldirici A'dır; çünkü parçada açıkça söylenmiştir, bu nedenle yanlış değildir.
6. Parçada ünlü dizilişinin ipucu vermesi, ses olaylarının biçim-köken ilişkisini göstermesi ve değerlendirmede birden çok kurala bakılması anlatılıyor. Türkçe kökenli olmayan sözcüklerin Türkçede bulunabileceği de A ve B'nin doğal sonucudur. Ancak ses bilgisinin yalnızca sözlük anlamını açıklamak için kullanıldığına dair bir ifade yoktur. En güçlü çeldirici D'dir; çünkü parça doğrudan söylemese de bu düşünceye kapı aralar, fakat yine de açıkça değinilen bir yargı değildir.
7. Parça, küçük ayrıntıların ve sıradan görünen olayların yerel habercilikte önemli olduğunu söyler; bu nedenle yalnızca büyük olayların haber değeri taşıdığı yargısına ulaşamaz. En güçlü çeldirici C'dir; çünkü parçada bu yargı açıkça desteklenir, ancak soru "ulaşamaz" dediği için yanlış seçenek olarak uygun değildir.
8. Parçada işlem sırası, kataloglama ve düzen arasında neden-sonuç ilişkisi kurulmaktadır. C seçeneği bu akışı tamamlar. En güçlü çeldirici D'dir; ancak parçada kitapların doğrudan okuma salonuna taşınmadığı, önce ayrılıp kataloglandığı açıkça belirtilmiştir.
9. III numaralı cümlede 'kapak' sözcüğü 'kapağı' biçiminde ünlüyle başlayan ek aldığı için ünsüz yumuşamasına uğramıştır. I numaralı cümledeki 'Ankara'ya' özel ada getirilen çekim ekiyle ilgilidir; bu, sorulan ses olayı değildir. Bu nedenle doğru cevap C'dir.